

А.О. Колесник, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Мануськова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

СТИМУЛЮЮЧІ ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ, ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ НЕПІДГОТОВЛЕНОГО ІНОЗЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Гарне, непідготовлене англійське мовлення студентів можливе тільки на наступному після підготовленого мовлення етапі, після ретельного вивчення тематичних текстів і діалогів, що включають розмовні вирази сучасної англійської мови. Працюючи над такими текстами і діалогами і домагаючись засвоєння матеріалу студентами, викладач повинен обов'язково підвести їх до того, щоб вони навчилися висловлювати свої власні думки гарною англійською мовою, використовуючи засвоєний лексичний і граматичний матеріал в новому контексті, в новій ситуації. Якщо викладач не доб'ється цього, результатом може бути така ситуація, коли окремі студенти, які вміють правильно відтворити будь-який вивчений текст, виявляються не в змозі правильно використовувати матеріал цих текстів для вираження власних думок. Мета стимулюючих питань і завдань полягає в тому, щоб привчити студентів більш вдумливо працювати над текстовим матеріалом теми, над граматичними структурами і лексичними одиницями і вживати їх в самостійних висловлюваннях для вираження власних думок.

Цей вид вправ, що застосовуються під час занять, можна віднести до числа природно-комунікативних вправ.

Після вправ в підготовленому мовленні, після того як мовний матеріал теми ретельно відпрацьований, після діалогів і заучування студентами мовних зразків, виразів і слів з обов'язкового списку, студенти підведені до вміння самостійно висловлюватися іноземною мовою. Настає «етап породження самостійного спонтанного висловлювання». У ролі спонукача такого висловлювання виступає стимулююче питання або завдання, що апелюють головним чином до власних суджень студента, до його життєвого досвіду.

Найбільш вдалим є ті питання, відповідаючи на які студент сам, без інструкції викладача вживає необхідні слова, словосполучення і конструкції.

Деякі питання вимагають від студента вміння використовувати матеріал даної теми в комплексі з раніше пройденими мовними одиницями.

Викликаному студенту слід давати кілька хвилин для обдумування своєї відповіді. Надання студенту такого мінімуму часу

для підготовки без права звернення до тексту або словника не змінює характеру його мовлення, його слід вважати не підготовленим. Під час цього мінімального періоду часу, даного на підготовку відповіді, форма вираження повинна складатися підсвідомо, якщо щеплені міцні автоматизовані навички у вживанні граматичного матеріалу.

У питанні про надання студенту часу для обдумування свого виступу викладачеві слід проявляти індивідуальний підхід. Коли студенти звикнуть до такого виду роботи, викладач, поступово скорочуючи час на підготовку, підводить спочатку сильних студентів, а потім і інших до відповіді на питання без попереднього обдумування, коли оформлення мовлення «як щодо змісту, так і щодо мови відбувається практично одночасно з моментом висловлювання».

Коли студент відповідає на питання, перед іншими студентами ставиться завдання уважно вислухати його виступ і потім висловити свою згоду, незгоду або висловитися по одному або декільком порушених питань. Нерідко трапляється, що після цього стихійно виникає природний діалог між студентом, який відповідає і одним із слухачів, а іноді діалог переростає в диспут іноземною мовою, коли будь-яке питання хвилює всіх і, всі хочуть висловитися. В такому випадку викладач повинен обов'язково дати можливість всім студентам висловитися, адже він досяг головного – виникнення на занятті природної ситуації.

На підставі відповідей студентів, викладач робить для себе висновки, відзначаючи ті моменти в мовленні студентів, на які слід в майбутній роботі звернути увагу.

Деякі питання можна задавати в процесі роботи над розмовними темами, тобто використовувати «комбіновані вправи», під час яких «закріплення матеріалу і розвиток вміння висловлювати свої думки іноземною мовою здійснюється одночасно». Це сприяє усвідомленому засвоєнню матеріалу. Але в цьому випадку, темп мовлення студентів під час відповідей – повільніший, що призводить до великої витрати навчального часу. Тому слід обмежитися необхідним мінімумом таких комбінованих вправ.

Виконання стимулюючих завдань доставляє студентам велике задоволення. Вони усвідомлюють, що опановують умінням говорити іноземною мовою, вчать висловлювати свої думки, роблять для себе правильний висновок про необхідність вивчати лексичні одиниці і граматичні структури мови свідомо, а не механічно.

Результати іспитів, на яких студентам задаються стимулюючі питання, підтверджують ефективність і перспективність таких завдань.